

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Психологія (загальна та вікова)

Psychology (general and age-specific)

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
тип дисципліни	обов'язкова
мова викладання	українська

Миколаїв – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія (загальна, вікова)» є однією зі складових комплексної підготовки фахівців галузі знань А Освіта, спеціальності А6 Спеціальна освіта, освітньої програми Логопедія. Спеціальна психологія.

«2» фракто 2025 р. 13 с.

Розробники: Карсканова С.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Психологія (загальна та вікова)» розглянуто на засіданні кафедри психології

Протокол № 2 від «2» фракто 2025 р.

В.о.завідувача кафедри

Світлана КАРСКАНОВА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Психологія (загальна та вікова)» розглянуто Навчально-методичною комісією Навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 10 від «14» фракто 2025 р.

Голова

Олег БОБІНА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Психологія (загальна та вікова)» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія (загальна та вікова)» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 7 від «24» фракто 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025
© Карсканова С.В. 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	5
4. Очікувані результати навчання.....	5
5. Програма навчальної дисципліни.....	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування 10	
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	10
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	12
9. Рекомендовані джерела інформації.....	13

ВСТУП

Анотація

Навчальний курс передбачає ознайомлення студентів зі структурою сучасної психологічної науки, з основними психічними процесами, індивідуально-психологічними особливостями особистості, усвідомлення значущості знань про віковий розвиток особистості та можливість їх застосування в умовах організованого навчально-виховного процесу; формування у студентів діалектичного підходу до розуміння психіки конкретного учня; озброєння ефективними засобами керування процесом становлення особистості і розвитку психіки на різних вікових етапах. Основними розділами курсу загальна психологія є предмет, стан, структура і методи сучасної психології; розвиток психіки та свідомості; особистість в діяльності та спілкуванні; психічні процеси (увага, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, емоційно-вольові процеси); індивідуально-психологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності).

Розвиток пізнавальних процесів. Формування моральних якостей, самосвідомості, внутрішньої позиції, соціальної активності в різні вікові періоди.

Ключові слова: психологія, загальна психологія, вікова психологія, психіка, свідомість, самосвідомість, особистість, діяльність, спілкування, психічний розвиток, онтогенез.

Abstract

The course provides students with the structure of modern psychological science, the basic mental processes, individual psychological characteristics of the individual, awareness of the importance of knowledge about the age development of the individual and the possibility of their application in an organized educational process; formation of students' dialectical approach to understanding the psyche of a particular student; arming with effective means of managing the process of personality formation and mental development at different ages. The main sections of the course of general psychology are the subject, state, structure and methods of modern psychology; development of psyche and consciousness; personality in activity and communication; mental processes (attention, feelings, perception, memory, thinking, imagination, emotional and volitional processes); individual psychological features of personality (temperament, character, abilities). Development of cognitive processes. Formation of moral qualities, selfawareness, inner position, social activity at different ages.

Keywords: psychology, general psychology, age psychology, psyche, consciousness, self-consciousness, personality, activity, communication, mental development, ontogenesis.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	А Освіта	Обов’язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	Спеціальність – А6 Спеціальна освіта. Спеціалізація – А6.01 Логопедія Освітня програма – Логопедія. Спеціальна психологія	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		1-й	1-й
		Лекцій	
		15 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
Загальна кількість годин – 150		30 год.	12 год.
		Лабораторні	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4		Освітній рівень: перший (бакалаврський)	0 год.
	Самостійна робота		
	105 год.		134 год.
	Індивідуальні завдання: 0 год.		
	Вид контролю: екзамен		
Форма контролю: комбінована			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни - «Психологія (загальна та вікова)» є

- введення майбутнього педагога у світ психології як наукового знання;
- викладення основних уявлень про природу суб'єктивної реальності уявлень про онтогенез особистості, його специфіку, структуру та феноменологію;
- формування у студентів фундаментальних знань про психіку, виникнення і розвиток людської свідомості; ознайомлення студентів з поглядами вітчизняних та західних науковців на природу психічного та особистості як носія цього психічного;
- сформувати стійкий інтерес до психологічних знань, самопізнання і самовдосконалення своєї особистості.

2.2. Завдання курсу:

- ознайомлення з теоретичними підходами, дослідженнями в галузі психології;
- оволодіння методами психодіагностики в майбутній роботі з дітьми;
- засвоєння основних психологічних закономірностей діяльності,
- оволодіння навичками постановки і вирішення дослідницьких завдань в галузі психології
- усвідомлення ролі та значущості психологічних компонентів;
- набуття умінь і навичок ефективного вирішення психологічних проблем;
- розвиток потреби до самостійного вивчення психологічної літератури.

3. Передумови для вивчення дисципліни

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з ООП у контексті професійних завдань.

ПРН4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

ПРН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН18. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН19. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН20. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій,

заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

II. Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК-18. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК-19. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК-20. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК-21. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК-22. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК-23. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК-24. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології

Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології

Основні етапи становлення психології як науки. Система явищ, які вивчає сучасна психологія. Основні поняття за допомогою яких описуються психічні явища та їх класифікація. Історичні перетворення визначення предмету психології. Зміст та основні проблеми сучасної психології. Значення психологічних знань для педагогічної практики. Психологія як система наук, що розвиваються. Основні галузі психологічних знань необхідних для виховання. Методи дослідження в психології.

Тема 2. Психіка і свідомість

Поняття психіки. Проблема співвідношення мозку і психіки. Структура психіки. Психіка і свідомість. Структура свідомості та її основні психологічні характеристики. Свідоме і несвідоме.

Тема 3. Особистість.

Загальне поняття про особистість. Сучасні теорії особистості. Психологічна структура особистості. Самосвідомість. Я-концепція особистості

Змістовий модуль 2. Пізнавальна сфера людини. Афективна та мотиваційна сфери людини.

Тема 4. Відчуття, сприймання, увага

Загальна структура психічних пізнавальних процесів. Відчуття та сприймання як основа пізнання дійсності. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Властивості відчуттів. Сприймання і його характеристики. Класифікація та види сприймання.

Тема 5 Пам'ять, увага

Поняття про увагу. Різновиди і форми уваги. Властивості уваги. Поняття про пам'ять. Різновиди пам'яті. Забування та його причини.

Тема 6 Мислення та уява

Поняття про мислення. Розумові дії та операції мислення. Різновиди мислення. Індивідуальні особливості мислення. Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Різновиди уяви. Уява і особистість.

Тема 7 Емоційно-вольова сфера людини Поняття про емоції і почуття. Класифікація та форми переживання емоцій і почуттів. Сутність психічних станів. Класифікація психічних станів. Настрій, афект, стрес. Умови саморегуляції психічних станів. Поняття про волю та її функції.

Тема 8 Мотивація та діяльність людини

Мотиваційна сфера особистості. Потреби і мотиви. Мотивація. Поняття про діяльність. Структура діяльності: цілі, мотиви, дії. Дії і операції. Складові і засоби дій. Уміння й навички. Основні різновиди діяльності.

Тема 9 Індивідуально-психологічні особливості особистості

Темперамент та характер
Поняття про темперамент. Типи темпераментів. Основні властивості темпераменту. Фізіологічне підґрунтя темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини. Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру.

Змістовий модуль 3.. Вікова психологія як галузь знань

Тема 10. Проблеми психічного розвитку особистості
Вікова психологія як галузь психології. Предмет вікової психології. Мета та завдання вікової психології. Методи вікової психології. Загальне поняття про психічний розвиток. Рушійні сили, чинники й умови психічного розвитку.

Тема 11. Періодизація розвитку людини
Основні теорії психічного розвитку. Культурно-історична концепція психічного розвитку Л.С.Виготського. Підходи до періодизації вікового розвитку. Періодизація вікового розвитку Д.Б. Ельконіна.

Тема 12 Психологія розвитку людини на різних вікових етапах
Соціальна ситуація розвитку і провідний вид діяльності у немовлячому періоді. Розвиток дитини на першому році життя. Криза першого року. Ранній вік.

Особливості соціальної ситуації розвитку дошкільника. Загальні психологічні особливості молодших школярів.

Тема 13 Соціальна ситуація та провідний вид діяльності.

Анатомо-фізіологічні особливості підлітка. Розвиток самосвідомості. Криза підліткового віку. Соціальна ситуація та провідна діяльність у старшому шкільному віці. Самовизначення та самовиховання в юнацькому віці. Основні новоутворення старшого школяра.

6. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			Усього о	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології								
Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології	10	2	2	6	10	1	1	8
Тема 2. Психіка і свідомість	10	2	2	6	10		1	9
Тема 3. Особистість.	10	2	2	6	10	1		9
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6	18	30	2	2	26
Змістовий модуль 2. Пізнавальна сфера людини. Афективна та мотиваційна сфери людини.								
Тема 4. Відчуття, сприймання, увага	15		2	13	10		1	9
Тема 5. Пам'ять, увага	15	1	2	12	10		1	9
Тема 6. Мислення та уява	15	1	2	12	15		2	13
Тема 7. Емоційно-вольова сфера людини	10	1	4	5	10		1	9
Тема 8. Мотивація та діяльність людини	10		2	8	15			15
Тема 9. Індивідуально-психологічні особливості особистості. Темперамент та характер	10	1	4	5	15		1	14
Разом за змістовим модулем 2	75	4	16	55	75		6	69
Змістовий модуль 3. Вікова психологія як галузь знань								
Тема 10. Проблеми психічного розвитку особистості	5	1	2	3	15		1	14
Тема 11. Періодизація розвитку людини	10	1	2	7	10	1	1	8
Тема 12. Психологія розвитку людини на різних вікових етапах	15	1	2	13	10	1	1	8
Тема 13. Соціальна ситуація та провідний вид діяльності	15	2	2	11	10		1	9
Разом за змістовим модулем 3	45	5	8	34	45	2	4	39
РАЗОМ ЗА КУРСОМ	150	15	30	105	150	4	12	134

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Методи дослідження в психології. Проблема співвідношення мозку і психіки.	2	1
2	Загальне поняття про особистість. Сучасні теорії особистості.	2	1
3	Загальна структура психічних пізнавальних процесів. Відчуття, сприймання, увага	2	–
4	Пам'ять, увага	2	1
5	Мислення та уява	2	1
6	Емоційно-вольова сфера людини. Мотивація та діяльність людини	2	1
7	Індивідуально-психологічні особливості особистості Темперамент та характер	2	1
8	Вікова психологія як галузь знань	2	1
9	Проблеми психічного розвитку особистості	2	1
10	Періодизація розвитку людини	2	1
11	Психологія розвитку людини на різних вікових етапах	2	
12	Розвиток дитини на першому році життя.	2	1
13	Особливості соціальної ситуації розвитку дошкільника.	2	
14	Загальні психологічні особливості молодших школярів.	2	1
15	Соціальна ситуація та провідний вид діяльності	2	1
Разом		30	12

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – **2-4 год./1 заняття**;
- написання рефератів, есе, виконання розрахункових, розрахунково-графічних робіт, домашньої контрольної роботи, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботи 10-20 аркушів А4) – **мінімум 15 годин на 1 роботу**;
- підготовка до контрольних заходів – **(15-30) год. на 1 захід**.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних занять	30	60
2	Ситуаційні завдання	30	34
3	Підготовка до контрольної роботи	30	40
Разом		90	134

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДІВ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Методи навчання: способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме (обрати необхідне):

- для всіх видів занять: робота з літературою; пояснення; дискусія; диспут; відео-метод;
- для лекційних занять: лекція; бесіда; ілюстрування;
- для практичних занять: вправа; практична робота; дидактична гра;
- методи контролю і самоконтролю: фронтальне опитування; контрольні роботи, диктанти, письмові заліки; контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).

Альтернативно може застосовуватися наступна класифікація методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод; проблемного викладу; частково-пошуковий метод; дослідницький.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання виступають:

- залік;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 100 балів.

Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт. Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Практичні заняття	Критерії оцінювання
4	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
3	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
Практичні заняття	Критерії оцінювання
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 24 та 32 для денної форми та 20 та для заочної форми.</i>	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Ситуаційні завдання				Критерії оцінювання
Денна форма		Заочна форма		
	9-10		9-10	1. Висловлена власна думка. 2. Використано поняття і категорії. 3. Представлена протилежна думка.
	6-8		6-8	Відсутній один із перелічених вище компонентів Відсутні два компоненти із перелічених
	1-5		1-5	Відсутні три компоненти із перелічених Присутні 1-2 компонентів із критеріїв перелічених
	0		0	Студент не виконав роботу.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 10 балів для денної форми та 10 балів для заочної форми				

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Модуль 1		
Участь у семінарських заняттях	6x4 бали = 24 балів	5x4 бали = 20 балів
Контрольна робота (тестування)	4x10 = 40 балів	4x10 балів = 40 балів
Ситуаційні ситуації	36 балів	40 балів
Всього	100	100

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

			Денне відділення		Заочне відділення	
			Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
Модуль 1	ЗМ1	T1	Участь у семінарі	4		—
			Тест	10		
		T2	Участь у семінарі	4	Участь у семінарі	4
		T3	Участь у семінарі	4		—
			Тест	10	Тест	10
	ЗМ2	T4	Участь у семінарі	4x2	Участь у семінарі	4
					Тест	10
		T5	Участь у семінарі	4	Участь у семінарі	4
			Тест	10	Тест	10
	ЗМ3	T6	Участь у семінарі	4x2	Участь у семінарі	4x2
			Тест	10	Тест	10
			Ситуаційні завдання	36		40
			Сума	100	Сума	100

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Загальна психологія: навч. посіб. 5-те видання / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2017. 464 с. .
2. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навч. посіб. 3-е вид., стереотип. К. : МАУП, 2011. 256 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія [Електронний ресурс] : навч. посіб. К. : «Центр навчальної літератури», 2004. 272 с. Режим доступу: <http://www.share.net.ua/forum/index.php>
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2000. 479 с.
5. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика: підручник К.: Видавничий Дім "Слово", 2013. 608 с.
6. Сергєєнкова О.П. Загальна психологія. Навчальний посібник К : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
7. Трофімов Ю.Л. Психологія: Підручник. Київ: Либідь, 2021. 560 с.
8. Психологія: навч. посіб. 5-те видання / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2017. 464 с.

Допоміжна література

9. Корольчук М. С. Психологія: Схеми, опорні конспекти, методики : навч. посіб./ за заг. ред. М.С.Корольчука. К. : Ельга; Ніка-Центр, 2009. 320 с.
10. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). К., 2005
11. Максименко С.Д. Психологія особистості К.: Вид-во ТОВ "КММ", 2017. 296 с.
12. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник К:«Центр навчальної літератури», 2004. – 222 с.
13. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. 5-те вид., стер. К. : Вища школа, 2006. 487 с.

Internet сайти

1. https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_425.pdf
2. <https://files.znu.edu.ua/files/TSUL/0041000.pdf>
3. <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk814182%20.pdf>
https://eprints.zu.edu.ua/29477/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81_%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3_%D1%8F_%D0%A2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8.pdf